

- Kučera J. & Váňa J. (2003): Check- and Red List of bryophytes of the Czech Republic (2003). – *Preslia* 75: 193–222.
- Němcová L. (1990): Mechorosty Borče. – *Severočeskou Přírodou* 24: 91–96.
- Němcová L. (2001): Mechorosty a jejich společenstva na sutích v Českém středohoří a sousedních územích. – Ms., 149 pp. [Kand. dizert. práce; depon. in: Knihovna katedry botaniky PřF UK Praha]
- Plášek V. (2001): *Orthodicranum tauricum* (Sapieg.) Z. Smirn. (*Bryophyta*) in the Czech Republic – distribution and ecology. – *Časopis Slezského Muzea, Ser. A.*, 50: 97–104.
- Váňa J. (1997): Bryophytes of the Czech Republic – an annotated check-list of species (1). – *Novitates Botanicae Universitatis Carolinae* 11: 39–89.
- Vězda A. & Liška J. (1999): Katalog lišejníků České republiky. – Institute of Botany, Academy of Sciences of the Czech Republic, Průhonice. [283 pp.]
- Wirth V. (1995): *Die Flechten Baden-Württembergs I., II.* – Eugen Ulmer Verlag, Stuttgart. [1006 pp.]

LIŠEJNÍKY ZAZNAMENANÉ BĚHEM 9. JARNÍHO SETKÁNÍ BRYOLOGICKO-LICHENOLOGICKÉ SEKCE V HAJNICI U MIROCHOVA (CHKO TŘEBOŇSKO, 11.-14. 4. 2002)

Lichens recorded during the 9th spring meeting of the Bryological-Lichenological Section in Hajnice near Mirochov, South Bohemia

Zdeněk Palice¹, Paweł Czarnota², Martin Kukwa³, Jana Kocourková⁴, Franz Berger⁵, Anna Guttová⁶, Josef Halda⁷, Ondřej Peksa⁸, Petr Uhlík⁹, David Svoboda⁸

¹ Botanický ústav AV ČR, CZ–252 43 Průhonice, e-mail: zpalice@yahoo.com; ² Pracownia Naukowa Gorczanskiego Parku Narodowego, Poręba Wielka 590, PL–34-735 Niedźwiedź, Poland, e-mail: pawczarnota@poczta.onet.pl; ³ Katedra Taksonomii Roślin i Ochrony Przyrody Uniwersytetu Gdańskiego, Al. Legionów 9, PL–80-441 Gdańsk, Poland, e-mail: dokmak@univ.gda.pl; ⁴ Národní muzeum, mykologické oddělení, Václavské náměstí 68, CZ–115 79 Praha 1, e-mail: jana.kocourkova@nm.cz; ⁵ A–4794 Kopfing 130, Austria, e-mail: f.berger@eunet.at; ⁶ Botanický ústav SAV, Dúbravská cesta 14, SK–842 23 Bratislava, Slovakia, e-mail: botugutt@savba.sk; ⁷ Okresní muzeum Orlických hor, Jiráskova 2, CZ–516 01 Rychnov n. Kněžnou, e-mail: halda@dobruska.cz; ⁸ Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, katedra botaniky, Benátská 2, CZ-128 01 Praha 2, e-mail: opeksa@seznam.cz, cednik@email.cz; ⁹ Krajské muzeum Sokolov, Zámecká 1, CZ–356 01 Sokolov, e-mail: uhlik@omks.cz

Abstract: Lichenized, lichenicolous and lichen-allied fungi recorded during the 9th Spring Meeting of the Bryological & Lichenological Section of the Czech Botanical Society at Hajnice (Třeboň/Jindřichův Hradec area, South Bohemia) are presented. The list comprises 220 taxa plus two amendments originating from the previous visit of the area by one of the authors. Two new country records (*Caloplaca lucifuga*, *Elixia flexella*) are reported. These and five other remarkable finds are shortly discussed and, in most cases, additional Bohemian localities are listed as well.

Keywords: Czech Republic, South Bohemia, lichens, new records.

Oblast Třeboňska a Jindřichohradecka patří z hlediska lišejníků k poměrně málo prozkoumaným územím. Nejstarší dochované sběry z Třeboně a okolí pochází z konce 19. století od A. Weidmanna. Jsou roztroušené po našich i evropských herbářích a bývají příležitostně citovány v monografických studiích. Ve dvacátých letech 20. století zavítal na průzkumy rašelinišť v okolí Veselí nad Lužnicí Jindřich Suza. V šedesátých letech poblíž Jindřichova Hradce krátce pobýval také A. Vězda a několik lišejníků odtud vydal ve svých exsikátech.

V posledních letech se na Třeboňsku několikrát zastavila současná generace českých lichenologů (Š. Bayerová, R. Dětinský, J. Halda, J. Horáková-Kocourková, J. Liška, Z. Palice, J. Vondrák). V rámci různých kurzů a exkurzí byla využita mj. nedaleká terénní biologická stanice v Lužnici. Z těchto akcí však nikdy nevzešel žádný ucelený přehled lišejníků.

Přímo námi navštívenou oblast (východní část současné CHKO Třeboňsko s jihozápadním výběžkem přilehlé Novobystřické vrchoviny) ve 20. letech minulého století navštívil Alfred Hilitzer. Konkrétně pak místa, která popisoval jako „Sv. Markyta apud Stráž“ (dnes Svátá Markéta nebo také Lesovna v Dubovici), „Fabiánek prope Sv. Markyta“ (Fabián), „in sphagnetis prope Sv. Markyta“ (?vytěžená rašeliniště u Příbrazi či Losí blato), „Sv. Barbora apud Chlum“ (polesí západně od Chlumu u Třeboně) a „Lazenice apud Jindřichův Hradec“ (Lásenice). Udává odsud téměř 30 druhů lišejníků (Hilitzer 1929), z nichž některé již zřejmě nenávratně na tomto území vymizely (*Lobaria pulmonaria*, *Menegazzia terebrata*). Po některých potenciálně přeživších jsme marně pátrali (např. *Anaptychia ciliaris*, *Graphis scripta*, *Pyrenula nitida*). Jiné vzácnější epifyty byly během naší exkurze přeci jen potvrzeny (*Cetrelia olivetorum*, *Chaenotheca phaeocephala*, *Opegrapha vermicellifera*). V zimě roku 1999 navštívil velmi krátce okolí Lesovny v Dubovici také jeden z autorů a dva své nálezy (*Caloplaca obscurella*, *Pachyphiale fagicola*) publikoval (Palice 1999).

Ještě před vlastním zahájením společných exkurzí se vydal P. Czarnota na individuální odpolední průzkum do podmáčených jehličnatých lesů v okolí terénní stanice v Hajnici a objevil lišejník, který dosud nebyl z ČR uváděn – *Elixia flexella* (= *Ptychographa f.*). Tento korovitý epixylický druh s protáhlými až gyrózními apotécií je jediným zástupcem monotypické čeledi *Elixiaceae*, která je dle nejnovějších poznatků nejbliže spřízněná s pupkovkami (*Umbilicariaceae*).

Následující den již téměř 20 hlavá skupinka rozvázným krokem směřovala po Rovenské cestě k Fabianu, než se vzápětí, nedaleko za bývalou vojenskou rotou, na neurčito zastavila v bývalé pískovně. Hlavním předmětem zájmů se staly drobné pionýrské druhy lišejníků. Z charakteristických, oko potěšujících druhů lze jmenovat např. *Dibaeis baeomyces* nebo *Thrombium epigaeum*. Po očekávaném zdržení již následoval relativně rychlý přesun na sever, a to již za hranice CHKO Třeboňsko k Lesovně v Dubovici, kde skupina strávila možná dvě hodiny obhlížením unikátních soliterních stromů. Největší ze stromořadí - památný dub - byl podroben důkladnému hromadnému, i když nepříliš systematickému zkoumání. I přes svůj obvod 4,74 m (ve výčetní výšce 1,3 m ho erudovaně naměřil P. Uhlík), nebyl s to pojmout více jak 10 hlavou zoomasu najednou. Byl tedy téměř kontinuálně obléhán, dokud se všichni zájemci nevystřídali. Ohrožený epifytický makrolišejník *Cetrelia olivetorum* byl ohleduplně ušetřen. Filatelistickým choutkám však neunikly drobné mikrolišejníky tvořící rozsáhlé, naším kontrolovaným sbíráním však sotva ohrožitelné porosty na chráněných místech kmene: *Schismatomma pericleum*, *Chaenotheca phaeocephala* a sterilní, světle okrově žlutooranžové povlaky tvořící *Caloplaca lucifuga* (Z. Palice ji v terénu mylně vydával za podobnou *Japewia subaurifera*). K zajímavým nálezům patří rovněž několik lišejníků sebraných na nedaleké skupině ořešáků, z nichž k nejzajímavějším náleží málo zaznamenávané, většinou sterilní druhy *Lecanora impudens* a *Lecidella flavosorediata* (oba taxony M. Kukwa testoval pomocí TLC) či ustupující *Bacidia rosella* a vzácná kryptovka *Gyalecta truncigena*.

Odpolední návštěva zbytku suťového lesa pralesovitého charakteru na Fabianu a Homolce byla z časových důvodů jen symbolická a utrpěla postupným ztrácením se účastníků. Za zmínku nicméně stojí nález sorediózního druhu *Rinodina efflorescens*.

Třetí den se procházelo společně s bryology kaňonovité údolí Dračice. Tato lokalita přinesla jednoznačně nejvíce nálezů a bylo zde zaznamenáno i několik v Čechách vzácnějších, subatlantsky laděných druhů, u nás se vyskytujících jen velmi lokálně. Na stinných skalách u říčky to byly např. *Bacidia carneoglaucata*, *B. trachona*, *B. viridifarinosa*, *Porina lectissima*; z epifytů *Agonimia allobata*, *Scoliosporum schadeanum/pruinatum* a na jehlicích smrku rostoucí *Fellhaneropsis myrtillicola*. Málo vídaný je nález sorediózní formy puklčky islandské (var. *sorediosa* Anders) a opět potěšil výskyt ohroženého epifytického druhu *Cetrelia olivetorum*.

Poslední den se reziduum lichenologů a několik spřízněných duší krátce věnovalo průzkumu solitérních stromů ve Staňkově-Chalupách a letmo prohlédlo sušší partie boru na okraji rezervace Pele, než je vyhnalo sychravé počasí nazpět do útrob vyhřátých vozidel a útulných jihočeských hospůdek...

Seznam lokalit:

- 1) CHKO Třeboňsko, Hajnice v Zadním lese, les v okolí terénní stanice a bývalé pohraniční roty, alt. 480-510 m, 11.4.2002 P. Czarnota; Ibid., + podél Rovenské cesty na sever až pod Smírčí vrch (solitérní stromy, břehy cest a bývalá pískovna), 12.4.2002 Z. Palice & al.
- 2) Novobystřická vrchovina, alej u Lesovny v Dubovici (Svatá Markéta), ca 3 km SV od Mirochova, alt. 530-540 m, 12.4.2002 Z. Palice & al.; Ibid. 13.4.2002 F. Berger & J. Kocourková [lokalitu navštívil již dříve ZP - 13.2.1999; 7 jeho sběrů je v tabulce označeno jako P99]
- 3) Novobystřická vrchovina, jižní část suťového lesa rezervace Fabian (Fabian – Homolka), V od Lesovny v Dubovici, alt. 580-610 m, 12.4.2002 Z. Palice & al.
- 4) CHKO Třeboňsko, Kaňon Dračice od okraje obce Františkov až po můstek nedaleko státní hranice, alt. 450-480 m, 13.4.2002 Z. Palice & al.
- 5) CHKO Třeboňsko, Staňkov – Na Chalupách (solitérní stromy) a borový les při západním okraji rezervace Pele, alt. 465-480 m, 14.4.2002 Z. Palice & al.; Ibid., solitérní stromy 0,5 km Z od Staňkova, 13.4.2002 M. Kukwa

Vysvětlivky: ☺ – nový nález pro ČR, * – lichenikolní houba, # – nelichenizovaná houba, not. – druh zaznamenaný pouze v terénu; zkratky přispěvatelů a v závorce herbáře, kde jsou lišejníky uloženy [veřejné herbáře jsou označeny oficiálními zkratkami a soukromé jmenovitě]: **B** – Franz Berger (hb. Berger), **C** – Pawel Czarnota (GPN), **G** – Anna Guttová (SAV), **H** – Josef Halda (hb. Halda), **Ko** – Jana Kocourková (PRM), **Ku** – Martin Kukwa (UGDA), **P** – Zdeněk Palice (hb. Palice) [**P⁹⁹** – sběry z roku 1999], **Pe** – Ondřej Peksa (hb. Peksa), **S** – David Svoboda (hb. Svoboda), **U** – Petr Uhlík (SOKO); zkratky substrátů: sx – skála, kámen (včetně antropogenních substrátů jako je beton apod.), tr – zem, humus, lg – dřevo, br – epibryofyt, rd – kořenové náběhy, fo – folikolní druh, ep – epifyt (pokud zaznamenaný hostitel, pak kurzívou *Apt* – *Acer platanoides*, *Aps* – *Acer pseudoplatanus*, *Al* – *Alnus*, *Be* – *Betula*, *Co* – *Corylus*, *Fa* – *Fagus*, *Fx* – *Fraxinus*, *J* – *Juglans*, *Ma* – *Malus*, *Pc* – *Picea*, *Pn* – *Pinus*, *Pr* – *Prunus*, *Py* – *Pyrus*, *Q* – *Quercus*, *Sa* – *Salix*, *Sm* – *Sambucus*, *Ti* – *Tilia*, *Vc* – *Vaccinium*; netradiční substráty a hostitelé lichenikolních hub jsou vypsány jmenovitě).

Použitá nomenklatura se drží širšího rodového pojetí (rody *Cetraria* a *Parmelia*) a u některých taxonů i druhového pojetí (*Cetrelia olivetorum*), následující tak Katalog lišejníků České republiky (Vězda & Liška 1999). Význačnější taxonomické a nomenklatorické rozdíly oproti katalogu, vzešlé z novějších poznatků byly použity ve shodě s novým Britským seznamem lišejníků (Coppins 2002). Nomenklatura lichenikolních hub je dle práce Kocourkové (Kocourková 2000).

Tab. 1. – Přehled zaznamenaných druhů – List of recorded species

druh	lokality				
	1	2	3	4	5
* <i>Abrothallus</i> cf. <i>cladoniae</i> (juv.)	Ku (<i>Cladonia</i> sp.)				
<i>Absconditella lignicola</i>		B (lg)	Ku (lg)	C (lg)	
<i>Acarospora fuscata</i>	Ko (sx)				
<i>Agonimia allobata</i>				H (rd <i>Co</i>)	
<i>Amandinea punctata</i>				Pe (<i>Al</i>)	not. P (<i>Ma Py</i>)
<i>Anisomeridium polypori</i>	Ko (<i>Aps</i>)			not. P (<i>Fx</i>)	
<i>Arthonia didyma</i>		Pe (<i>Q</i>)			
<i>Arthonia lapidicola</i>				B, P (sx)	
<i>Arthonia spadicea</i>				H (<i>Al</i>); not. P (<i>Q</i>)	
* <i>Arthrorhaphis aeruginosa</i>				C, Ku (<i>Cladonia coniocraea</i>)	
<i>Aspicilia caesiocinerea</i>				not. B (sx)	

druh	lokality				
	1	2	3	4	5
<i>Aspicilia laevata</i>				B, C, H, Ku (sx)	
<i>Aspicilia moenium</i>	Ko (sx)			C, Ku (sx)	
<i>Bacidia carneoglauca</i>				not. B (sx)	
<i>Bacidia fuscoviridis</i>				P (sx)	
<i>Bacidia rosella</i>		B, Ko, S (J)			
<i>Bacidia rubella</i>		Ko (J)		not. Ku (Apt)	
<i>Bacidia trachona</i>				not. B (sx)	
<i>Bacidia viridifarinoso</i>				Ku (sx)	
<i>Bacidina arnoldiana</i>				C (sx)	
<i>Bacidina inundata</i>				G, H, Ku, P (rd Al)	
<i>Bacidina</i> sp.			C (lg)		
<i>Baeomyces rufus</i>	not. Ku (tr)			not. B, C (tr)	
<i>Bryophagus gloeocapsa</i>	Ku (tr)				
<i>Bryoria fuscescens</i>	not. Ku (lg)				
<i>Buellia aethalea</i>	C (sx)				
<i>Buellia griseovirens</i>		not. P (J)	not. P (Fa)	Ku (Apt)	not. P (Aps)
<i>Calicium glaucellum</i>	U (Q)				
<i>Calicium salicinum</i>		Pe (Q)			
<i>Calicium viride</i>	U (Q)	G, P⁹⁹ (Q Aps)			
<i>Caloplaca citrina</i>		not. Ko (sx)			
© <i>Caloplaca lucifuga</i>		C, H, G, Ko, Ku, Pe (Q)			
<i>Caloplaca obscurella</i>		P⁹⁹ (Ma)			
<i>Caloplaca saxicola</i>		not. Ko (sx)			
<i>Candelaria concolor</i>					not. P (Py)
<i>Candelariella aurella</i>	not. C, Ko, Ku (sx)			not. Ku (sx)	
<i>Candelariella reflexa</i>	H, U (Ma)				not. P (Ma Aps)
<i>Candelariella xanthostigma</i>	not. Ku (Ma)	Ko (J)			not. P (Ma)
<i>Catillaria globulosa</i>	C (Q)	S (Q); not. Ku, P (J)			not. P (Aps)
<i>Catinaria atropurpurea</i>		Ko (Q)			
<i>Cetraria chlorophylla</i>	U (Q)				
<i>Cetraria islandica</i>	not. Ko (tr)			B (tr)	not. P (tr)
<i>Cetrelia olivetorum</i> s. lat.		not. C, Ku, P (Q)		U (Sa)	
<i>Chaenotheca brunneola</i>	not. P (lg)				
<i>Chaenotheca chlorella</i>	H (Q)				
<i>Chaenotheca chrysocephala</i>	Ko, U (Q)			Pe (Al); not. Ku (Q)	
<i>Chaenotheca ferruginea</i>	U (Q); not. C, Ku, P (Pc Pn)	P⁹⁹ (Aps)		not. C, K, P (Al Pc Pn)	
<i>Chaenotheca furfuracea</i>				not. P (Al)	
<i>Chaenotheca phaeocephala</i>		B, C, H, Ko, Ku, U, P⁹⁹ (Q)			
<i>Chaenotheca trichialis</i>	H (Q)	Ku (Q)		H (Al)	
<i>Cladonia arbuscula</i>	not. C, Ko (tr)			not. B (tr)	H (tr)
<i>Cladonia cenotea</i>				not. B, C (lg, tr)	
<i>Cladonia chlorophaea</i>				not. P (tr)	not. P (tr)
<i>Cladonia coccifera</i>				not. C (tr)	
<i>Cladonia coniocraea</i> auct.	not. C (lg)		not. C (lg)	not. C, P (Al Be Sa)	not. P (tr)

druh	lokality				
	1	2	3	4	5
<i>Cladonia deformis</i>	H (tr)				
<i>Cladonia digitata</i>	not. C, Ko (lg, tr)		not. P (Q)	U (Al); not. C, Ku, P (lg Pc Pn Sa)	H (lg)
<i>Cladonia fimbriata</i>	U (tr)			not. C, Ku, P (Pc Sa)	
<i>Cladonia floerkeana</i>				H (tr)	
<i>Cladonia furcata</i>	U (tr)			not. B (tr)	
<i>Cladonia glauca</i>				H, P, S, U (tr)	
<i>Cladonia gracilis</i>	U (tr)			not. B (tr)	not. P (tr)
<i>Cladonia grayi</i>	Ku (lg)				
<i>Cladonia macilentata</i>	Ku (?lg); not. Ko (tr)			U (ep)	not. P (tr)
<i>Cladonia ochrochlorata</i>	Ku (lg)			not. Ku (Al)	
<i>Cladonia polydactyla</i>	Pe (tr)				
<i>Cladonia pyxidata</i>	Ku, U (tr)				not. P (tr)
<i>Cladonia ramulosa</i>	Ko, P (tr)				
<i>Cladonia rangiferina</i>	not. Ko (tr)			not. B (tr)	H (tr)
<i>Cladonia rei</i>	U (tr)				
<i>Cladonia squamosa</i>				H, Ku (sx, tr); not. P (Al)	H (tr)
<i>Cladonia subulata</i>	Ku (tr)				
<i>Cladonia uncialis</i>	C, P (tr)			B (tr)	
<i>Dermatocarpon luridum</i>				B, H, Ku, Pe, U (sx, rd Al)	
<i>Dibaeis baeomyces</i>	Ko, Ku (tr)				
<i>Dimerella pineti</i>	C (Pc)		not. C (Aps)	not. B, C, Ku (Al Pc Pn Sa)	
☉ <i>Elixia flexella</i>	C (lg)				
* <i>Epigloea</i> sp.	Ko (<i>Trapelia obtogens</i>)				
<i>Evernia prunastri</i>	Ko (Q)			not. B, C, Ku (Al)	not. P (Ma Py)
<i>Fellhanera subtilis</i>				H, Ku, U (Vc, fo Pc)	
<i>Fellhaneropsis myrtillicola</i>				C, P (fo Pc)	
<i>Gyalecta truncigena</i>		C (J)			
<i>Hypocenomyce caradocensis</i>	C (Pc)			not. B (Pn)	
<i>Hypocenomyce scalaris</i>	C, P (Pc Pn)	B (Q)		not. C, Ku, P (Al Pc Pn)	not. P (Pc Pn)
<i>Hypogymnia physodes</i>	Ko (Pc); not. C, Ko, Ku (lg, Ma Pn Q)	Pe (Q)	not. Ku (ep)	not. C, P (Al Be Q)	not. P (Aps Ma Py)
<i>Hypogymnia tubulosa</i>	not. Ku (lg, Ma)				not. P (Ma)
* <i>Illosporium carneum</i>	Ku (<i>Peltigera didactyla</i>)				
<i>Imshaugia aleurites</i>				not. B (ep)	
<i>Lecania cyrtella</i>				Ku (Sm)	
<i>Lecania erysibe</i>	not. C (sx)				
<i>Lecania naegelii</i>		Ko, P (J)			
<i>Lecanora aitema</i>	C (Pn)				
<i>Lecanora albescens</i>		not. Ko (sx)			
<i>Lecanora</i> cf. <i>allophana</i>		Pe (Q)			
<i>Lecanora argentata</i> s.lat.	not. P (Fa)	S (Q)			
<i>Lecanora carpinea</i>	not. Ku (Q)	S (J)			not. P (Py)
<i>Lecanora chlarotera</i>		Pe, S (J Q)		not. B (ep)	P (Aps)

druh	lokality				
	1	2	3	4	5
<i>Lecanora conizaeoides</i>	Ko (<i>Pn</i>); not. C (<i>Fa Fx</i>)			not. Ku, P (<i>Pc Pn</i>)	not. P (<i>lg</i>)
<i>Lecanora dispersa</i>	not. C, Ku (<i>sx</i>)				
<i>Lecanora expallens</i>	Ku (<i>Aps Q</i>)	Ko, Ku (<i>Aps, J</i>)	K (<i>Aps</i>)	Ku (<i>sx, Q</i>)	not. P (<i>Aps</i>)
<i>Lecanora hagenii</i>		B, Ko (<i>J</i>)			
<i>Lecanora impudens</i>		Ko, Ku, P (<i>J</i>)			
<i>Lecanora intricata</i>					not. P (<i>sx</i>)
<i>Lecanora muralis</i>	not. C, Ku (<i>sx</i>)				
<i>Lecanora polytropa</i>	not. Ko (<i>sx</i>)			not. B (<i>sx</i>)	
<i>Lecanora pulicaris</i>	not. C (<i>ep</i>)			Pe (<i>Al</i>)	
<i>Lecanora saligna</i>	C (<i>lg</i>)				H (<i>Py</i>)
<i>Lecanora sambuci</i>		Ko (<i>J</i>)			
<i>Lecanora subintricata</i>	C (<i>lg</i>)			not. B (<i>lg</i>)	
<i>Lecanora symmicta</i>	not. Ku (<i>Pc</i>)				
<i>Lecanora varia</i>				not. B (<i>lg</i>)	
<i>Lecidea fuscoatra</i>	P (<i>sx</i>)				
<i>Lecidea lithophila</i>	not. C (<i>sx</i>)				
<i>Lecidea nylanderi</i>		C (<i>Pr</i>)	Ku, P (<i>Aps</i>); not. P (<i>Fa</i>)	H, P (<i>Al Pc</i>)	
<i>Lecidella elaeochroma</i>		not. Ko, P (<i>J</i>)		Pe (<i>Al</i>)	not. P (<i>Aps</i>)
<i>Lecidella flavosorediata</i>		Ku (<i>J</i>)			
<i>Lecidella stigmatea</i>	not. C, Ku (<i>sx</i>)				
<i>Lepraria elobata</i>	Ku (<i>Fa</i>)			Ku (<i>sx</i>)	
<i>Lepraria incana</i>	B, Ku (<i>Aps</i>); not. Ku (<i>Pc Q</i>)			not. B, C, Ku (<i>sx, Al Be Pc Pn Q</i>)	
<i>Lepraria jackii</i>	Ku (<i>Fa Pc</i>)				
<i>Lepraria lobificans</i>		B (<i>Aps</i>)		not. Ku, P (<i>Al Sa</i>)	
<i>Leproloma vouauxii</i>		not. C, Ku (<i>J</i>)			
* <i>Lichenocodium erodens</i>	Ko (<i>Evernia prunastri</i>)				
* <i>Lichenocodium lecanorae</i>	Ko (<i>Lecanora conizaeoides</i>)				P (<i>Lecanora chlarotera</i>)
* <i>Lichenocodium usneae</i>		Ko (<i>Ramalina pollinaria</i>)			
<i>Macentina abscondita</i>				B, C, H, Ku (<i>Sm</i>)	not. P (<i>lg</i>)
<i>Micarea botryoides</i>				B (<i>br</i>)	
<i>Micarea denigrata</i>	Ku, P (<i>lg, sx</i>)				
<i>Micarea erratica</i>	C, Ko, P (<i>sx</i>)			C (<i>sx</i>)	
<i>Micarea lignaria</i> (juv.)	P (<i>sx</i>)				
<i>Micarea lithinella</i>	C (<i>sx</i>)				H (<i>sx</i>)
<i>Micarea melaena</i>			C (<i>lg</i>)	B, P, Pe (<i>lg, Al</i>)	
<i>Micarea misella</i>	C (<i>lg</i>)			P (<i>lg</i>)	P (<i>lg</i>)
<i>Micarea nitschkeana</i>	C (<i>Pc Pn</i>)				
<i>Micarea prasina</i> s. lat.	C (<i>Vc</i>); not. Ko (<i>lg</i>)	C, G (<i>Q</i>)	not. C (<i>lg, Aps</i>)	C, G (<i>Al Fx Sa</i>); not. Ku, P (<i>lg</i>)	
<i>Micarea sylvicola</i>	C, Ku, U (<i>sx</i>)			not. B (<i>sx</i>)	
<i>Mycoblastus fucatus</i>				not. C, P (<i>Al Fa</i>)	
# <i>Mycocalicium subtile</i>	C (<i>lg</i>)				
<i>Myxobilimbia sabuletorum</i>				C, Ku (<i>br sx</i>)	
<i>Ochrolechia androgyna</i>				not. Ku (<i>Al</i>)	
<i>Ochrolechia turneri</i>		Ko (<i>J</i>)			
<i>Omphalina umbellifera</i>		C (<i>lg</i>)			

druh	lokality				
	1	2	3	4	5
<i>Opegrapha rufescens</i>		Ko (J)		G (Fx)	
<i>Opegrapha varia</i>		Ko (J)		Pe (Al)	
<i>Opegrapha vermicellifera</i>		not. P (Q)			
<i>Opegrapha vulgata</i> s. lat.		Pe (Q)	not. P (Aps)	U (Fx)	
<i>Pachyphiale fagicola</i>	Ku (Fa)	P⁹⁹ (Ma)			
<i>Parmelia caperata</i>				not. P (ep)	
<i>Parmelia exasperatula</i>	U (Ma)				H (Ma)
<i>Parmelia glabratula</i>	not. C, Ko, Ku (Ma Q)	not. C, Ku (J)	not. C, Ku (Aps)	U (Q); not. C, Ku, P (Al Fx)	not. P (Aps)
<i>Parmelia saxatilis</i>	not. C (Fa)			Ku (sx); not. C, P (Al)	
<i>Parmelia somloensis</i>				not. Ku (sx)	
<i>Parmelia subaurifera</i>					H (Ma)
<i>Parmelia</i> cf. <i>subrudecta</i> (juv.)					P (Py)
<i>Parmelia sulcata</i>	not. C, Ko, Ku (Q)	S (J)		not. C, Ku, P (Al Sa)	not. P (Aps Ma Py)
<i>Parmeliopsis ambigua</i>			not. C, Ko, P (Aps Fa Q)	not. B (Pn)	
<i>Peltigera didactyla</i>	Ku (tr)				
<i>Peltigera hymenina</i>	Ku, P (tr)				
<i>Peltigera praetextata</i>				not. C, Ku, P (sx, ep, tr)	
<i>Pertusaria albescens</i>		Ko, Pe (Aps Q); not. Ku, P (J)		not. P (Al)	
<i>Pertusaria amara</i>	Ko, U (Aps)			not. Ku (Al)	
<i>Pertusaria coronata</i>	Ko (Aps)				Ku (Ti)
<i>Pertusaria flavida</i>		P⁹⁹ (Q)			
<i>Pertusaria pupillaris</i>		B (J)			
<i>Phaeophyscia nigricans</i>	U (Ma); not. C, Ku (sx)	H (Ma)			H (Ma)
<i>Phaeophyscia orbicularis</i>	U (Ma), not. C, Ku (sx)				not. P (Ma)
<i>Phlyctis argena</i>	not. C, Ko, P (Aps Fa Q)	Pe (J)		not. Ku, P (Apt Al Fx Q)	not. P (Aps)
* <i>Phoma cytospora</i>					Ku (<i>Hypogymnia physodes</i>)
<i>Physcia adscendens</i>	U (Ma); not. Ku (sx)				not. P (Ma)
<i>Physcia aipolia</i>		S (J)			
<i>Physcia caesia</i>	not. Ku (sx)			Ku (sx)	
<i>Physcia dubia</i>	not. C (Sa)				H (Py)
<i>Physcia tenella</i>	not. C (Ma)	Ko (J)			H (Ma); not. P (Aps)
<i>Physconia distorta</i>		S (J)			
<i>Physconia perisidiosa</i>		Ko, S (J)			
<i>Placynthiella dasaea</i>	C (lg)			not. C, P (lg)	not. P (lg)
<i>Placynthiella icmalea</i>	C, G, Ko (tr, lg)			not. B (lg)	
<i>Placynthiella oligotropha</i>	Ko (tr)				
<i>Placynthiella uliginosa</i>	G (tr)			not. C, G (?tr)	
<i>Platismatia glauca</i>	not. C (Fa Q)			not. C, Ku (Al)	
<i>Porina aenea</i>				Ku (rd Al)	
<i>Porina chlorotica</i>			C, H, Ko (sx)	not. B, C (sx)	
<i>Porina lectissima</i>				P (sx)	
<i>Porpidia crustulata</i>	P, Pe (sx)			not. P (sx)	

druh	lokality				
	1	2	3	4	5
<i>Porpidia glaucophaea</i>				not. B (sx)	
<i>Porpidia soledizodes</i>				H, P (sx)	
<i>Porpidia tuberculosa</i>	C, Ko (sx)			not. P (sx)	
<i>Protoblastenia rupestris</i>				not. C (sx)	
<i>Pseudevernia furfuracea</i>	not. Ko, Ku (lg)			not. B, C (Al)	
<i>Psilolechia lucida</i>	Ku (sx, tr)			not. C, Ku (sx)	
<i>Ramalina farinacea</i>	U (Fa)				
<i>Ramalina pollinaria</i>		B, Ko (Aps)			
<i>Rhizocarpon obscuratum</i> auct.				not. B (sx)	
<i>Rinodina efflorescens</i>			Ku (Aps)		
<i>Ropalospora viridis</i>				U (Al); not. C, P (Fa)	
<i>Sarcogyne regularis</i>	P (sx)				
<i>Sarcopyrenia gibba</i>	C (sx)				
# <i>Sarea difformis</i> (Fr.) Fr.	C (zaschlá pryskyřice)			Ku (zaschlá pryskyřice)	
<i>Schismatomma pericleum</i>		G, H, Ko, Ku, P⁹⁹ (Q)			
<i>Scoliciosporum chlorococcum</i>	Ko (Pn); not. C, Ko, Ku (lg, Fa Pc)			Pe (Al)	
<i>Scoliciosporum sarothamni</i>	K (Fa)				not. P (Ma)
<i>Scoliciosporum schadeanum / pruinatum</i>	P (Fa)			C (Al)	
<i>Steinia geophana</i>				not. P (lg)	
* <i>Stigmatidium fuscatae</i>	Ko (<i>Acarospora fuscata</i>)				
<i>Thelocarpon intermediellum</i>	G (lg)				
# <i>Thelocarpon lichenicola</i>				G, Ku (lg)	
<i>Thrombium epigaeum</i>	G, Ko, Ku (tr)			G (tr)	
<i>Trapelia coarctata</i>	not. P (sx)				not. P (sx)
<i>Trapelia involuta</i>	G, Ko, P (sx)			H, P (sx)	
<i>Trapelia obtogens</i>	Ko, P (sx)			not. P (sx)	
<i>Trapeliopsis flexuosa</i>	not. C, Ku, P (lg)			not. C, P (lg)	not. P (lg)
<i>Trapeliopsis granulosa</i>	not. C, Ko, Ku, P (tr)			not. B, C (tr)	
<i>Trapeliopsis pseudogranulosa</i>	G, Ko (tr)			not. Ku (sx)	
* <i>Tremella hypogymniae</i>		C (<i>Hypogymnia physodes</i>)		Ku (<i>Hypogymnia physodes</i>)	
<i>Usnea filipendula</i>	Ku (Q)			H (Q), not. C (Al)	
<i>Usnea hirta</i>					P (Py)
<i>Usnea subfloridana</i>	P (Fa)			not. B (Sa)	
<i>Verrucaria hydrela</i>				P (rd Al)	
<i>Verrucaria muralis</i>	Ko, P, Pe (sx)			not. C (sx)	
<i>Verrucaria nigrescens</i>	P (sx)				
<i>Xanthoria elegans</i>	Ku, P (sx)			Ku (sx)	
<i>Xanthoria parietina</i>	not. C, Ku (sx, Ma)	Ko (J)			not. P (Ma)

Komentáře k význačným druhům:*Agonimia allobata* (Stizenb.) P. James

- Františkov: ad ripam fluminis Dračice, WGS 84: N 48°53,704', E 14°57,507', ad corticem radice (*Corylus avellana*), alt. 460-480 m, 13.4.2002, leg. J. Halda (JPH/5386)

Tento pionýrský subatlantský druh byl u nás zatím spolehlivě sbíraný pouze v Orlických horách a jejich předhůří v údolích Divoké Orlice a Metuje (Palice 1999, Halda 2001); publikovaný šumavský exemplář (cf. Palice 1999) náleží ve skutečnosti – tehdy ještě nepopsanému – druhu *Agonimia repleta* Czarnota & Coppins.

Caloplaca lucifuga G. Thor

- Mírochov: near Lesovna v Dubovici, 3km NE from Mírochov village, WGS 84: N 49°01,885', E 14°58,629', on bark of old *Quercus*, alt. 540 m, 12.4.2002, leg. P. Czarnota, A. Guttová, J. Halda, J. Kocourková, M. Kukwa, O. Peksa & al. (GPN/2775, SAV, PRM, JPH/5389, UGDA-L, hb. Peksa, etc.)
- W Bohemia, Šumava Mts., Železná Ruda: glacial cirque of Černé jezero lake, beneath a dripping rock-wall, on dry bark of solitary *Acer pseudoplatanus*, together with *Calicium salicinum*, alt. 1200-1250 m, 25.8.1994, leg. Z. Palice, conf. G. Thor (hb. Palice 2208)

Extenzivní, okrově žlutooranžové porosty v suchých hlubokých rýhách borky, především starých dubů, jsou při bližším pohledu tvořeny ohraničenými okrouhlými až mírně protáhlými sorály, reagujícími s KOH fialově, přičemž stélka je zanořená. Wirth (1995) ho považuje spíše za submontánní druh preferující staré duby v prosvětlených lesích, přesto se může vyskytovat i na jiných stromech ve vyšších polohách. Nový druh pro ČR.

Elixia flexella (Ach.) Lumbsch [syn. *Ptychographa f.* (Ach.) Coppins]

- Mírochov: Hajnice near Mírochov village, in mixed *Picea–Pinus* forest, on wood of coniferous stump, alt. 480 m, 11.4.2002, leg. P. Czarnota (GPN/2762)
- S Bohemia, Šumava Mts., Horní Planá: Kyselovský les, on hard wood of a pine-stump near the bank of the Lipno water-reservoir, alt. 725 m, 13.3.1997, leg. Z. Palice (hb. Palice s.n.)

Roste především na svislých plochách tvrdého dřeva pařezů a stojících stromů (ve Velké Británii hlavně borovic a dubů) v původních lesích, přičemž nebyl zatím zaznamenán na opracovaném dřevě (Purvis & al. 1992). U nás bude lichenology na vhodných biotopech (reliktní či blatkové bory, horské smíšené a smrkové lesy) zřejmě částečně přehlížen, protože svým vzezřením může vzdáleně připomínat některé nelichenizované houby s hysterothecioidními plodnicemi (např. *Actidium hysteroioides*). Rod *Elixia* je nicméně lichenizovaný – stélka je vytvořená (ač velmi nenápadná, částečně zanořená, viditelná lépe až po navlhčení substrátu jako drobné rozptýlené hnědé granulky, napůl schované mezi dřevními vlákny) a hymenium je amyloidní. V současné době je řazen do monotypické čeledi *Elixiaceae*, zřejmě blíže příbuzné pupkovkám (*Umbilicariaceae*). Nový druh pro ČR.

Gyalecta truncigena (Ach.) Hepp

- Mírochov: near Lesovna v Dubovici, 3km NE from Mírochov village, on bark of *Juglans*, alt. 540 m, 12.4.2002, leg. P. Czarnota (GPN/2779)
- SW Bohemia, Šumava Mts.: valley of Pěňivý potok ca 5 km N of Horská Kvilda, *Ulmus*, alt. ca 800 m, 22.6.1995, leg. & det. R. Dětinský (hb. Dětinský)

Dle Červené knihy (Liška & Pišút 1995) se u nás jedná již o vyhynulý druh. Ještě ve stejném roce byl však sbírán na Šumavě. Osidluje především zvětralou borku listnáčů podobně jako ostatní epifytické rostoucí zástupci rodu. Narozdíl od podobného druhu *G. flotowii*, u nás vyhledává spíše otevřenější stromořadí, zatímco jeho příbuzný je lišejníkem vlhkých horských lesů pralesovitého charakteru.

Pachyphiale fagicola (Hepp) Zwackh

- Mírochov: near Lesovna v Dubovici, 3 km NE from Mírochov village, on bark of *Malus*, alt. 540 m, 13.2.1999, leg. Z. Palice (hb. Palice 1862)
- Mírochov: ca. 2 km ESE of Mírochov and ca. 0,5 km SE of Hajnice v Zadním lese, Stanica, mixed forest, on *Fagus sylvatica*, alt. 480-490 m, 12.4.2002, leg. M. Kukwa 1387a (UGDA-L)

V ČR recentně sbírán dále pouze na Šumavě. Vzácný mikrolíšejník na bucích a solitérních dřevinách s obohacenou borkou.

Rinodina efflorescens Malme

- Mirochov: Fabian reserve, ca. 4 km NE of Mirochov, mixed forest, on *Acer pseudoplatanus*, alt. 610 m, 12.4.2002, leg. M. Kukwa 1415b (UGDA-L)
- S Bohemia, Novohradské hory Mts., Leopoldov: valley of Pohořský potok brook, Baronův most, on bark of *Fraxinus* at road-side, alt. 845 m, 4.6.2001, leg. Z. Palice (hb. Palice 5981)

Uvedený materiál je sterilní a nebyl testován pomocí TLC. Určený byl pouze na základě stélkových makroskopických reakcí (Pd⁺ červeně) a srovnáním s dobře určenými doklady z jiných lokalit. V neznečištěných, vlhkostně příznivých oblastech, se zřejmě bude jednat o přehlížený druh. Tento většinou sterilní, sorediální lišejník je z ČR zatím známý jen krátce ze Šumavy (Printzen & al. 2002). Upřednostňuje solitérní stromy s mírně obohacenou borkou.

Scoliciosporum schadeanum (Erichs.) Vězda / *S. pruinosum* (P. James) Vězda

- Mirochov: ca. 2 km ESE of Mirochov, Hajnice v Zadním lese, at road-side between the former military company and the field-station, on *Fagus sylvatica*, alt. 485 m, 12.4.2002, leg. Z. Palice (hb. Palice 7495, as *S. schadeanum*)
- Františkov: valley of Dračice, on bark of *Alnus glutinosa*, alt. 450-470 m, 13.4.2002, leg. P. Czarnota (GPN/2748, as *S. pruinosum*)
- S Bohemia, Šumava Mts., Volary: a fragment of mixed stand near a forest-margin below "Tovární cesta" (forest-trail), ca 1km E of the railway station in Stožec, on *Fraxinus excelsior*, alt. 820-825 m, 27.1.2001, leg. Z. Palice (hb. Palice 4610)
- SW Bohemia, Šumava Mts., Čeňkova Pila: the Křemelná valley, on *Acer pseudoplatanus*, alt. 660-670 m, 19.9.2001, leg. Z. Palice (hb. Palice 6687)
- N Bohemia, National Park České Švýcarsko, Vysoká Lípa: the Kamenice valley below the view-point "Ptačí kámen", ca 5km W of Jetřichovice, on *Fagus sylvatica*, alt. 180-190 m, 20.9.2003, leg. A. Müller & Z. Palice (hb. Palice 7722)

V českém katalogu lišejníků (Vězda & Liška 1999), stejně jako v rakouském seznamu (Hafellner & Türk 2001), překvapivě chybí v západní Evropě i jinde běžně užívané jméno *Scoliciosporum pruinosum*. Všechny v Čechách dosud sbírané exempláře světloplodých zástupců rodu *Scoliciosporum* tvořících v excipulu a epihymeniu rozpustné (v KOH) granulky (epipsamma), jsou jednotně řazeny k dříve popsanému druhu *S. schadeanum*. Rozlišování dvou zmíněných taxonů v praxi je však problematické (cf. Palice 1999) a zůstává otázkou, jestli se jedná o dva blízké příbuzné druhy nebo pouze o jediný variabilní (co se týče míry tvorby granulek a míry větvení parafýz) druh. Nicméně veškerý v Čechách dosud sbíraný materiál (Adršpašské skály, Orlické hory, Šumava, Předšumaví, České Švýcarsko) patří zjevně jedinému druhu. Z praktických důvodů je rozumnější ponechat tento taxon pod jeho stávajícím jménem, kterým je v katalogu *S. schadeanum*, a čekat, jak se bude taxonomická a nomenklatorická situace kolem těchto taxonů/jmen v budoucnu dále vyvíjet.

Ač se jedná o druh velmi snadno přehlédnutelný, četnější recentní nálezy (na svých šumavských nalezištích se navíc obvykle vyskytuje masově) napovídají, že se tento subatlantský mikrolišejník v současnosti může u nás šířit.

Poděkování

R. Dětinský laskavě poskytl svůj nepublikovaný sběr *Gyalecta truncigena*. Za určení druhu *Verrucaria hydrela* náleží dík O. Breussovi (Wien) a za revizi šumavské položky *Caloplaca lucifuga* G. Thorovi (Stockholm). V. Trávníčková se ochotně ujala zapisování lišejníků v poslední den exkurze.

Literatura

- Coppins B. J. (2002): Checklist of lichens of Great Britain and Ireland. – British Lichen Society, London. [95 pp.]
- Hafellner J. & Türk R. (2001): Die lichenisierten Pilze Österreichs – eine Checkliste der bisher nachgewiesenen Arten mit Verbreitungsangaben. – Stapfia 76: 3–167.
- Halda J. (2001): Příspěvek k poznání lichenoflóry v údolích Metuje a Olešenky. – Acta Musei Richnoviensis, Sect. natur., 8: 1–30.
- Hilzter A. (1929): Addenda ad lichenographiam Bohemiae. Series III. – Acta Botanica Bohemica 8: 104–118.

- Kocourková J. (2000): Lichenicolous fungi of the Czech Republic (the first commented checklist). – Acta Musei Nationalis Pragae, Ser. B, 55: 59–169.
- Liška J. & Pišút I. (1995): Lišajníky. – In: Kotlaba F. (ed.), Červená kniha ohrožených a vzácných druhov rastlín a živočíchov SR a ČR 4. Sinice a riasy, huby, lišajníky, machorasty, p. 120–156, Příroda, Bratislava.
- Palice Z. (1999): New and noteworthy records of lichens in the Czech Republic. – Preslia 71: 289–336.
- Printzen C., Halda J., Palice Z. & Tønsberg T. (2002): New and interesting lichen records from old-growth forest stands in the German National Park Bayerischer Wald. – Nova Hedwigia 74: 25–49.
- Purvis O., Coppins B. J., Hawksworth D., James P. & Moore D. (1992): The Lichen Flora of Great Britain and Ireland. – Natural History Museum, London. [710 pp.]
- Vězda A. & Liška J. (1999): Katalog lišejníků České republiky. – Institute of Botany, Academy of Sciences of the Czech Republic, Průhonice. [283 pp.]
- Wirth V. (1995): Die Flechten Baden-Württembergs I., II. – Eugen Ulmer Verlag, Stuttgart. [1006 pp.]

MECHOROSTY ZAZNAMENANÉ BĚHEM 16. BRYOLOGICKO-LICHENOLOGICKÝCH DNŮ V KAMENIČKÁCH (CHKO ŽĎÁRSKÉ VRCHY)

Bryophytes recorded during the 16th Bryological and Lichenological Days in Kameničky (PLA Žďárské vrchy)

Jan Kučera¹, Blanka Buryová², Zbyněk Hradílek³, Ivana Marková⁴, Eva Loskotová⁵

¹ Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, biologická fakulta, katedra botaniky, Branišovská 31, CZ-370 05 České Budějovice, e-mail: kucera@bf.jcu.cz; ² Botanický ústav AV ČR, CZ-252 43 Průhonice, e-mail: lupinek@seznam.cz; ³ PřF UP Olomouc, kat. botaniky, Tř. Svobody 26, CZ- 771 46 Olomouc, e-mail: hradilek@prfholnt.upol.cz; ⁴ Správa NP České Švýcarsko, Pražská 52, CZ-407 46 Krásná Lípa, e-mail: i.markova@npsc.cz; ⁵ Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, katedra botaniky, Benátská 2, CZ-128 01 Praha 2, e-mail: loskotova@centrum.cz

Abstract: Bryophytes recorded and/or collected during the 16th Bryological and Lichenological Days in Kameničky are listed. The most remarkable records – *Rhizomnium pseudopunctatum* (CR), *Buxbaumia viridis* (EN), *Scorpidium scorpioides* and *Hamatocaulis vernicosus* (both VU) are briefly commented. The amount of recorded species totalled 170 – 30 liverworts and 140 mosses.

Keywords: Žďárské vrchy, liverworts, mosses, threatened.

16. bryo-lichenologické dny proběhly letos 2.-5. září na severozápadním okraji Žďárských vrchů (viz zprávu ze setkání dále v čísle). Dva z autorů v území zároveň prováděli ověřování lokalit „naturového“ druhu *Hamatocaulis vernicosus*, takže jsou zde prezentovány i tyto výsledky.

Žďárské vrchy jsou územím relativně bryologicky známým, avšak s nestejnou plošnou intenzitou. Chrudimská část, tedy spíše severozápadní podhůří a okolí Hlinska, je částečně známo díky sběrům E. Kalenského (80.-90. l. 19. stol.), které ovšem byly jen z menší části publikovány J. Velenovským. Bohužel v této části došlo v minulosti k tak velkým změnám, že dnešní stav je pouze velmi slabým odleskem tehdejšího bryofloristického bohatství. Centrální a jihovýchodní část je známa zejména díky floristické činnosti J. Šmardy (30.-50. l. 20. stol.), i ten však bohužel značnou část svých sběrů nepublikoval.

Patrně nejzajímavějšími biotopy navštívené oblasti jsou minerotrofní rašelinné louky, které zde sice zbyly již pouze ve fragmentech, ale přesto se jedná o jedno z nejbohatších území na tento silně ohrožený typ stanoviště. Sem proto směřovala většina exkurzí. Ranská jezírka vznikla